

Тамара Марчій-Дмитраш

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З СУСПІЛЬНИМ ДОВКІЛЛЯМ

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Тамара Марчій-Дмитраш

**ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ
З СУСПІЛЬНИМ ДОВКІЛЛЯМ**

**Навчально-методичний посібник
(для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта»)**

м. Івано-Франківськ

2022

УДК 373.2.016:3(072)

М

Марчій-Дмитраш Т.М.

Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2022. 80 с.

**Рекомендовано до друку Вченою радою
педагогічного факультету
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
(протокол №9 від 23 травня 2022 року)**

Рецензенти:

Лисенко Олександра Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Мацук Людмила Олександрівна – кандидат педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

У навчально-методичному посібнику представлено розподіл матеріалу освітнього компонента «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям», зміст практичних занять з курсу, запитання для самоконтролю, завдання для самостійної роботи, тематику наукових повідомлень, короткий термінологічний словник, додатки.

Видання розраховано на викладачів методики ознайомлення дітей з суспільним довкіллям, аспірантів, магістрів, вихователів ЗДО, студентів педагогічних навчальних закладів.

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	4
РОЗДІЛ 1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	10
Змістові модулі.....	10
Тематичний план	12
Лекційні заняття	14
Семінарські (практичні) заняття	16
Самостійна робота	19
Педагогічна практика	22
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З СУСПІЛЬНИМ ДОВКІЛЛЯМ»	25
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичний	
Тема 1. Науково-теоретичні засади методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.....	25
Тема 2. Завдання, зміст роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у різних вікових групах.....	26
Тема 3. Форми і засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.....	26
Тема 4. Види і типи занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.....	27
Тема 5. Методи та прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з предметами та явищами.....	28
Змістовий модуль 2. Методично-професійний	
Тема 6. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям.....	29
Тема 7. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.....	30
Тема 8. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.....	31
Тема 9. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя.....	32
Тема 10. Діти в соціальному довкіллі.....	33
ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ	34
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	37
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	53
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	58
ДОДАТКИ.....	60

ВСТУПНЕ СЛОВО

Освітній компонент «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» відноситься до циклу професійної підготовки і належить до дисциплін вільного вибору студентів. Актуальність вивчення дисципліни зумовлена сучасними запитами дошкільної освіти, потребою посилення конкурентоспроможності фахівців дошкільної освіти на ринку праці. Зміст дисципліни охоплює науково-теоретичні засади, завдання, зміст, методи, прийоми, форми та засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям, специфіку їх соціалізації у довкіллі, види та типи занять, правила пожежної безпеки, дорожнього руху, явища суспільного життя, спільну роботу ЗДО, сім'ї і школи для ознайомлення дітей з довкіллям.

Навчальна дисципліна «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» передбачає вивчення специфіки засвоєння дитиною узагальнених цілісних емпіричних уявлень та системи знань про довкілля (природне, предметне, соціальне) і місце людини в ньому; про її духовну спадщину; специфіку педагогічної діяльності, спрямованої на формування у дошкільників потреби пізнати довкілля, оволодіти культурою поведінки в ньому.

Метою вивчення дисципліни є психолого-педагогічна і методична підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку в довкіллі (природному, предметному, соціальному), активної діяльності в системі закладів дошкільної освіти.

Завдання курсу:

а) теоретичні:

- обґрунтувати систему інтегрованих знань про довкілля (природне, предметне, соціальне), особливості поведінки дітей дошкільного віку в довкіллі, безпеку їх життєдіяльності;

- сприяти оволодінню студентами системою загальних і специфічних знань про природу, соціум;

- сформувати уявлення у майбутніх вихователів про об'єкти, явища, процеси, з якими діти зустрічаються у довкіллі, специфіку взаємовідносин у суспільному довкіллі, які виникли під впливом мікро-, мезо- і макрофакторів;

- вивчати закономірності інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку, особливості їх соціалізації та формування цілісної особистості;

- визначати принципи, форми, засоби, методи і прийоми роботи з дітьми дошкільного віку в соціальному довкіллі;

- виховувати соціальну активність студентів, намагання керуватися в практичній діяльності принципами загальнолюдської моралі, сумлінного ставлення до професійних обов'язків, прагнення до творчості;

б) практичні:

- формувати природничо-наукову картину світу у дітей дошкільного віку;

- досліджувати процеси взаємодії дитини із довкіллям шляхом організації відповідного розвивального середовища;

- формувати в студентів уміння використовувати теоретичні знання у реальному освітньому процесі (утім, під час практики), спрямовувати увагу на творчі пошуки щодо організації та проведення занять із ознайомлення дітей із довкіллям в закладах дошкільної освіти, в умовах сім'ї;

- формувати прагнення у майбутніх вихователів до міцного і усвідомленого опанування змістом і сучасними технологіями ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.

У результаті вивчення дисципліни «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» студенти повинні **знати:**

- методичні, лінгводидактичні і психолого-педагогічні засади роботи щодо ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям;

- мету, завдання, зміст провідних концептуальних, базових та варіативних програмових документів з актуальних проблем сучасної дошкільної освіти;

- основні джерела інформації з методики;

- вимоги до проведення занять з ознайомлення дітей з довкіллям;

- зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям;

- мету ознайомлення дітей з суспільним довкіллям;

- актуальні проблеми з ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.

Студенти повинні **вміти:**

- зіставляти і добирати систему роботи для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у поєднанні з розвитком мовлення, логічного мислення;
- організовувати навчання відповідно до методичної науки;
- планувати навчальний матеріал з ознайомлення дітей з довкіллям;
- визначати провідні завдання навчання дітей дошкільного віку на заняттях та у повсякденному житті;
- відповідно до мети підбирати зміст, методи, форми організації навчання й виховання дітей дошкільного віку з ознайомлення з довкіллям;
- складати плани-конспекти занять і виховних заходів з ознайомлення з суспільним довкіллям для дітей різних вікових груп ЗДО;
- проводити просвітницьку роботу з батьками дітей дошкільного віку щодо проблем суспільного довкілля.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальні компетентності (КЗ):

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

II. Фахові компетентності спеціальності:

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

У процесі вивчення дисципліни студенти повинні досягти таких **програмних результатів навчання:**

ПР-01 Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-04 Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-14 Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПР-18 Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

ПР-22 Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

У **першому розділі** посібника «Структура навчальної дисципліни» вміщено тематичний план навчальних тем для студентів денної та заочної форм навчання; обґрунтування сутності й специфіки проведення лекційних, практичних занять, наведено перелік завдань для самостійної роботи студентів, систему критеріїв оцінювання їхніх навчальних досягнень, характеристику структури навчального курсу «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям», який охоплює два змістові модулі.

Значну увагу приділено розкриттю мети і змісту виробничої практики в ЗДО для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», а саме: конкретизовано

завдання, виконання яких під час практики сприятиме формуванню в майбутніх педагогів умінь застосовувати знання про суспільне довкілля та методикау ознайомлення з ним у реальному процесі ЗДО, що позитивно впливатиме і на розвиток творчості та ініціативності й реалізацію особистісного потенціалу кожного студента.

У другому розділі посібника «Організаційно-методичний супровід вивчення навчальної дисципліни «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» вміщено питання для обговорення, методичні рекомендації щодо розкриття їх змісту, понятійне поле кожної теми, запитання і завдання для самоконтролю і самостійної роботи, тематику наукових повідомлень, рекомендовану літературу і форми роботи з нею.

Міждисциплінарні зв'язки: студенти, опановуючи зазначеним переліком знань, умінь і навичок, актуалізують знання з курсів «Педагогіка загальна», «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча», «Педагогічна психологія», «Вступ до спеціальності», «Наступність ЗДО і початкової школи» та методик викладання різних дисциплін в ЗДО, що сприятиме подальшому формуванню їхньої професійної компетентності вихователя (методичний аспект).

У підготовці посібника було використано сучасні нормативні документи Міністерства освіти і науки України, підручники, навчально-методичні посібники: *Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. Практика управління дошкільним закладом. 2021. №1. URL: <https://ezavdnz.mcfrr.ua/book?bid=37876>; Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. К.: Світич, 2014. 430 с.; Білан О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / за заг. ред. О. Низьковської. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с.; Дитина: освітня програма для дітей від двох до семи років / автор. колектив; наук. керівник В. Огнев'юк. К., 2016. 304 с.; Каплуновська О. М., Кичата І. І., Палець Ю. М. «Україна – моя Батьківщина». Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку / за наук. ред. О. Д. Рейпольської. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 72 с.; Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / Н.*

В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук; за заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. К. : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.

Навчально-методичний посібник буде корисним для викладачів, аспірантів, магістрів, студентів закладів вищої освіти. У запропонованій програмі вміщено актуальні питання з ознайомлення дошкільників з суспільним довкіллям, запропоновано форми, засоби, методи та прийоми ефективної діяльності педагога в означеному руслі.

РОЗДІЛ 1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичний

Тема 1. Науково-теоретичні засади методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

Предмет і завдання методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. Наукові засади методики ознайомлення дітей з довкіллям у ЗДО. Діяльнісний підхід до організації життєдіяльності дітей у дошкільній групі.

Тема 2. Завдання, зміст роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у різних вікових групах.

Завдання методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у різних вікових групах. Програмне забезпечення ознайомлення дітей з довкіллям у ЗДО. Становлення особистості дошкільника у предметно-розвивальному середовищі ЗДО.

Тема 3. Форми і засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

Засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. Картина як ефективний засіб ознайомлення з довкіллям. Форми ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

Тема 4. Види і типи занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

Індивідуальні заняття. Інтегровані заняття. Комплексні заняття. Предметні заняття. Вимоги до організації і проведення занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

Тема 5. Методи та прийоми ознайомлення дошкільників з предметами та явищами.

Характеристика методів і прийомів ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. Організація спостережень дітей у дошкільній групі. Екскурсії-огляди. Бесіди за змістом картин.

Тема 6. Соціалізація дітей у довкіллі.

Формування соціального досвіду дошкільника. Мікро-, мезо-, макрофактори. Вплив сім'ї на соціалізацію дошкільників.

Змістовий модуль 2. Методично-професійний

Тема 7. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям.

Спостереження дітей у предметному довкіллі. Організація екскурсій у довкіллі. Бесіди за змістом картин. Методи опосередкованого ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям. Ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям засобами дидактичних ігор. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з якостями і властивостями предметів.

Тема 8. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.

Правила пожежної безпеки. Методика проведення занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.

Тема 9. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.

Правила дорожнього руху. Методика проведення занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.

Тема 10. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя.

Ознайомлення дітей дошкільного віку з рідним краєм і Батьківщиною. Ознайомлення дітей дошкільного віку з національними символами України. Формування в дошкільників основ економічної культури.

Тема 11. Спільна робота ЗДО, сім'ї і школи для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

Принципи взаємовідносин дітей і дорослих у сучасному освітньому просторі. Форми взаємодії ЗДО, сім'ї і школи для ознайомлення з довкіллям.

Тема 12. Діти в соціальному довкіллі.

Дитинство як педагогічна категорія. Готовність вихователів до реалізації принципів гуманістичної педагогіки. Багатовекторність соціуму у свідомості

дітей. Принципи взаємовідносин дітей і дорослих у сучасному освітньому просторі. Стосунки з однолітками як чинник формування уявлень про соціальний і предметний світ.

Опрацювання курсу «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» передбачає аудиторну (лекційні, практичні заняття) та самостійну роботу студентів, виконання завдань для самоперевірки, модульний контроль (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Тематичний план навчальних тем
(денна і заочна форми навчання)**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд	с.р.		л	п	лаб.	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичний												
Тема 1. Науково-теоретичні засади методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
Тема 2. Завдання, зміст роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у різних вікових групах	6	2	2	-	-	2	6	-	2	-	-	4
Тема 3. Форми і засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям	6	2	2	-	-	2	6	-	-	-	-	6
Тема 4. Види і типи занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.	10	2	4	-	-	4	10	-	-	-	-	10
Тема 5. Методи та прийоми ознайомлення	10	2	4	-	-	4	10	-	-	-	-	10

дошкільників з предметами та явищами												
Тема 6. Соціалізація дітей у дошкільній.	5	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-	5
Разом за змістовим модулем 1	45	10	14	-	-	21	45	2	2	-	-	41
Змістовий модуль 2. Методично-професійний												
Тема 7. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
Тема 8. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки	8	2	2	-	-	4	8	-	2	-	-	6
Тема 9. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 10. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя	8	2	2	-	-	4	8	-	2	-	-	6
Тема 11. Спільна робота ЗДО, сім'ї і школи для ознайомлення дітей з дошкільним	5	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-	5
Тема 12. Діти в соціальному довкіллі.	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Разом за змістовим модулем 2	45	10	10	-	-	25	45	2	4	-	-	39
Усього годин	90	20	24	-	-	46	90	4	6	-	-	80

Лекційні заняття, їх тематика та обсяг

Важливе місце у системі підготовки майбутнього вихователя ЗДО відведено лекціям. За призначенням лекції з дисципліни «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» є вступні (дають загальне уявлення про завдання, зміст дисципліни, сприяють розвитку в студентів інтересу до неї) та тематичні (їх присвячено розкриттю конкретних тем навчальної програми). Значну увагу у читанні лекційного курсу приділено логічному та послідовному викладу матеріалу, дотриманню принципів науковості, доступності, свідомості, цілісності, системності. Тематику лекційних занять та дидактичну мету кожної теми дисципліни «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» представлено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Тематика лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичний		
1	<p>Науково-теоретичні засади методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям</p> <p><i>Навчальна мета:</i> розкрити сутність, предмет та завдання методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям, конкретизувати наукові засади ознайомлення дітей з довкіллям у ЗДО, обґрунтувати діяльнісний підхід до організації життєдіяльності дітей у дошкільлі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і завдання методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 2. Наукові засади методики ознайомлення дітей з довкіллям у ЗДО. 3. Діяльнісний підхід до організації життєдіяльності дітей у дошкільлі. 	2
2	<p>Завдання, зміст роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у різних вікових групах</p> <p><i>Навчальна мета:</i> охарактеризувати основні завдання та обґрунтувати зміст роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям; проаналізувати чинні програми для ознайомлення дітей з довкіллям в сучасних ЗДО.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Завдання методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 2. Програмне забезпечення ознайомлення дітей з довкіллям у ЗДО. 3. Становлення особистості дошкільника у предметно-розвивальному середовищі ЗДО. 	2
3	<p>Форми і засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям</p> <p><i>Навчальна мета:</i> розкрити зміст понять «форма навчання», «засоби навчання», «заняття», охарактеризувати основні засоби і форми ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 2. Картина як ефективний засіб ознайомлення з довкіллям. 	2

	3. Форми ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.	
4	<p>Види і типи занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям</p> <p><i>Навчальна мета:</i> охарактеризувати основні види і типи занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям, їх особливості, визначити загальні вимоги до їх організації.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предметні заняття. 2. Інтегровані заняття. 3. Комплексні заняття. 4. Індивідуальні заняття. 5. Вимоги до організації і проведення занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 	2
5	<p>Методи та прийоми ознайомлення дошкільників з предметами та явищами</p> <p><i>Навчальна мета:</i> охарактеризувати сутність понять «метод», «прийом»; проаналізувати класифікацію методів і прийомів для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям, охарактеризувати особливості організації спостережень та екскурсій-оглядів дітей у довкіллі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика методів і прийомів ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 2. Організація спостережень дітей у довкіллі. 3. Екскурсій-огляди. 4. Бесіди за змістом картин. 	2
Змістовий модуль 2. Методично-професійний		
6	<p>Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям</p> <p><i>Навчальна мета:</i> охарактеризувати особливості організації спостережень і екскурсій у процесі ознайомлення дошкільників з довкіллям, їх види і структурні компоненти, визначити специфіку проведення бесід за змістом картин, дидактичних ігор, обґрунтувати методи опосередкованого ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Спостереження дітей у предметному довкіллі. 2. Організація екскурсій у довкіллі. 3. Бесіди за змістом картин. 4. Методи опосередкованого ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям. 5. Ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям засобами дидактичних ігор. 6. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з якостями і властивостями предметів. 	2
7	<p>Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки</p> <p><i>Навчальна мета:</i> обґрунтувати основні правила пожежної безпеки, методику проведення занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правила пожежної безпеки. 2. Методика проведення занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки. 	2
8	<p>Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху</p> <p><i>Навчальна мета:</i> обґрунтувати основні правила дорожнього руху, методику проведення занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.</p>	2

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Правила дорожнього руху. 2. Методика проведення занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху. 	
9	<p>Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя</p> <p><i>Навчальна мета:</i> охарактеризувати особливості ознайомлення дітей дошкільного віку з рідним краєм і Батьківщиною, національними символами України, конкретизувати методичні рекомендації щодо формування в дошкільників основ економічної культури.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомлення дітей дошкільного віку з рідним краєм і Батьківщиною. 2. Ознайомлення дітей дошкільного віку з національними символами України. 3. Формування в дошкільників основ економічної культури. 	2
10	<p>Діти в соціальному довкіллі</p> <p><i>Навчальна мета:</i> охарактеризувати поняття «дитинство», «соціум» як педагогічні категорії; визначити специфіку багатовекторності соціуму у свідомості дітей та місце стосунків з однолітками у формуванні уявлень про соціальний і предметний світ; обґрунтувати рівні готовності вихователів сучасних ЗДО до реалізації принципів гуманістичної педагогіки та основні принципи взаємовідносин дітей і дорослих у сучасному освітньому просторі;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дитинство як педагогічна категорія. 2. Готовність вихователів до реалізації принципів гуманістичної педагогіки. 3. Багатовекторність соціуму у свідомості дітей. 4. Принципи взаємовідносин дітей і дорослих у сучасному освітньому просторі. 5. Стосунки з однолітками як чинник формування уявлень про соціальний і предметний світ. 	2
	Разом	20

Семінарські (практичні) заняття, їх тематика та обсяг

Семінарські (практичні) заняття з дисципліни «Ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям» спрямовано на засвоєння та закріплення навчального матеріалу, запропонованого на лекційних заняттях та здобутого у процесі самостійної роботи. Семінарські заняття сприяють поглибленому опануванню студентами основних тем курсу, формуванню вмінь самостійно оволодівати знаннями, аналізувати, синтезувати, абстрагувати, конкретизувати, узагальнювати навчальну інформацію, розвивають мислення, інтерес до навчального предмета.

Тематика семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичний		
1	Науково-теоретичні засади методики ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям. 1. Предмет, об'єкт і мета методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 2. Наукові засади МОДзД у ЗДО. 3. Діяльнісний підхід до організації життєдіяльності дітей у довкіллі.	2
2	Завдання, зміст роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у різних вікових групах. 1. Завдання методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 2. Зміст ознайомлення дітей з довкіллям у ЗДО. 3. Становлення особистості дошкільника у предметно-розвивальному середовищі ЗДО.	2
3	Форми і засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 1. Засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 2. Картина як ефективний засіб ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 3. Форми ознайомлення дітей дошкільного віку із довкіллям. 4. Заняття як основна форма ознайомлення дошкільників з довкіллям. Структура занять з ознайомлення з довкіллям. 5. Підготовка педагога до організації заняття для ознайомлення дошкільників з довкіллям.	2
4	Види і типи занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 1. Інтегровані заняття. 2. Комплексні заняття. 3. Предметні заняття. 4. Види занять за дидактичними цілями. 5. Специфіка проведення індивідуальних занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям. 6. Вимоги до організації і проведення занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.	4
5	Методи та прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з предметами та явищами. 1. Загальна характеристика методів і прийомів ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 2. Організація спостережень дітей у довкіллі. 3. Екскурсії-огляди. 4. Використання бесід в ознайомленні дітей дошкільного віку з довкіллям (за дидактичними картинками, за репродукціями картин). 5. Методика читання оповідань і віршів на заняттях з ознайомлення з довкіллям. 6. Дидактичні ігри як метод ознайомлення дошкільників з довкіллям.	4

Змістовий модуль 2. Методично-професійний		
6	<p>Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Знайомство з предметами та явищами суспільного життя. 2. Ознайомлення дітей дошкільного віку з національними символами України. 3. Ознайомлення дітей дошкільного віку з якостями і властивостями предметів. 4. Вимоги до організації та проведення занять для ознайомлення дошкільників з якостями і властивостями предметів. 	2
7	<p>Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правила пожежної безпеки для дітей дошкільного віку. 2. Головні завдання закладу дошкільної освіти щодо виконання вимог пожежної безпеки. 3. Методика проведення занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки. 	2
8	<p>Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини дитячого дорожньо-транспортного травматизму і шляхи попередження його. 2. Тематичне спрямування роботи у закладі дошкільної освіти: дорога (вулиця), транспорт, пішохід, перехід, перехрестя, світлофор, сигнали регулювальника. 3. Зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху. 4. Методи і прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху. Вимоги до добору і використання ілюстративного матеріалу. Обладнання кутка і майданчика для ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху. 5. Освітня робота з батьками з ознайомлення з правилами дорожнього руху. 	2
9	<p>Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Змістове наповнення тематичного блоку «предмети і явища суспільного життя» для дітей дошкільного віку: сім'я, родина, праця дорослих, люди праці, Батьківщина, рідний край, суспільні явища і свята. 2. Система роботи щодо ознайомлення дітей з працею дорослих: формування загальних уявлень про різні сфери трудової діяльності, про основні професії, про основні процеси створення продукції, про взаємозв'язок праці людей різних професій. 3. Виховання основ економічної і екологічної культури дітей дошкільного віку впродовж ознайомлення їх з довкіллям. 4. Зміст та завдання ознайомлення дітей різних вікових груп з працею дорослих і людьми праці на заняттях і у повсякденному житті у варіативних програмах. 5. Ознайомлення дітей дошкільного віку з рідним краєм і Батьківщиною. 6. Ознайомлення дітей дошкільного віку з національними символами України. 	2

	7. Особливості використання народознавчого матеріалу у процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя.	
10	Діти в соціальному довкіллі. 1. Дитинство як педагогічна категорія. 2. Готовність вихователів до реалізації принципів гуманістичної педагогіки. 3. Багатовекторність соціуму у свідомості дітей. 4. Принципи взаємовідносин дітей і дорослих у сучасному освітньому просторі. 5. Стосунки з однолітками як чинник формування уявлень про соціальний і предметний світ.	2
	Разом	24

Самостійна робота студентів, її тематика та обсяг

Самостійна робота студентів є важливою складовою освітнього процесу. Її спрямовано на засвоєння знань, формування вмінь та навичок ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям. Вона сприяє розвитку інтересу майбутніх педагогів до творчої роботи і здатності розв'язання наукових завдань.

Зміст самостійної роботи визначається робочою навчальною програмою, силабусом з дисципліни та методичними рекомендаціями викладача. Для самостійного опрацювання рекомендовано опрацювання наукової літератури та періодичних видань.

Самостійна робота з дисципліни «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» передбачає підготовку теоретичних питань курсу; опрацювання лекційного матеріалу; виконання завдань для самоперевірки та самостійної роботи; опрацювання нормативно-правової бази, періодичної літератури; підготовку наукових повідомлень.

Таблиця 1.4

Тематика самостійної роботи (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичний		
1	Науково-теоретичні засади методики ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.	4
2	Завдання, зміст роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у різних вікових групах.	2
3	Форми і засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.	2
4	Види і типи занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.	4

5	Методи та прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з предметами та явищами.	4
6	Соціалізація дітей у дошкільній групі.	5
Змістовий модуль 2. Методично-професійний		
7	Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним дошкільним навчанням.	4
8	Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.	4
9	Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.	4
10	Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя.	4
11	Спільна робота ЗДО, сім'ї і школи для ознайомлення дітей з дошкільним навчанням.	5
12	Діти в соціальному дошкільному навчальному середовищі.	4
	Разом	46

Таблиця 1.5

Тематика самостійної роботи (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичний		
1	Науково-теоретичні засади методики ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним дошкільним навчанням.	6
2	Завдання, зміст роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з дошкільним навчанням у різних вікових групах.	4
3	Форми і засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з дошкільним навчанням.	6
4	Види і типи занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з дошкільним навчанням.	10
5	Методи та прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з предметами та явищами.	10
6	Соціалізація дітей у дошкільній групі.	5
Змістовий модуль 2. Методично-професійний		
7	Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним дошкільним навчанням.	6
8	Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.	6
9	Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.	8
10	Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя.	6
11	Спільна робота ЗДО, сім'ї і школи для ознайомлення дітей з дошкільним навчанням.	5
12	Діти в соціальному дошкільному навчальному середовищі.	8
	Разом	80

Таблиця 1.6

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 1.7

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів
(спеціальність «Дошкільна освіта»)
з дисципліни «Ознайомлення дітей з суспільним завданням»

Рівні навчальних досягнень	Бал	Критерії оцінювання
Початковий	1-25	Студент володіє навчальним матеріалом з ознайомлення дітей з суспільним довкіллям на рівні засвоєння окремих термінів, фактів, без зв'язку між ними.
	26-49	Студент не усвідомлює мету вивчення дисципліни, здійснює спроби відтворити зміст заданого, проте може дати відповідь на питання за допомогою викладача або знайти її у підручнику.
Середній	50-59	Студент володіє початковими знаннями з ОдзСД, не володіє достатньою кількістю навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту або за допомогою викладача; слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, не вміє працювати самостійно.
	60-69	Студент розуміє зміст навчального матеріалу, поверхнево аналізує події, робить висновки; відповідь на запитання правильна з незначними помилками; може самостійно відтворювати значну частину або деякий об'єм матеріалу, вміє застосовувати знання на практиці,

		використовувати додаткові матеріали за допомогою викладача.
Достатній	70-79	Студент може правильно і логічно відтворити навчальний матеріал з ОДзСД, розуміти терміни і основні положення, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, може наводити власні приклади, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; може скласти план реферату за допомогою викладача і відповідно його оформити; може використовувати додаткові матеріали, терміни, складати таблиці, схеми, проте допускає несуттєві помилки.
	80-89	Студент володіє достатнім рівнем знань, може вільно використовувати вивчений матеріал, логічно викладає думки і твердження, вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, проте з деякими неточностями; вміє самостійно працювати, підготувати реферат і захистити його положення.
Високий	90-100	Студент володіє всебічними, системними й глибокими знаннями, може використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати основні тенденції та протиріччя педагогічних процесів; робить аргументовані висновки, професійно оцінює нові факти, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; творчо підходить до розв'язання завдань, володіє знаннями з суміжних дисциплін, може проаналізувати педагогічні ситуації; вільно виконує передбачені програмою завдання.

Педагогічна практика в ЗДО

Основною метою ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям є природовідповідність їх розвитку у процесі пізнання дійсності, наближення змісту освіти до природного, предметного і соціального середовища.

Саме педагогічна практика є важливим компонентом професійної підготовки майбутнього педагога. Вона дає йому можливість застосувати теоретичні знання, активізує його пізнавальну діяльність, мотивує до вивчення довкілля, допомагає знаходити спільну мову з колегами та вихованцями, навчає коректному веденню необхідної документації.

Студенти-практиканти у процесі практики можуть спостерігати, готувати та проводити не лише заняття з ознайомлення з довкіллям в ЗДО, а й виховні заходи.

Метою педагогічної практики є методична підготовка майбутніх фахівців до розвивальної та освітньої роботи з дітьми дошкільного віку; уточнення, систематизація та поглиблення знань, умінь, навичок студентів в організації роботи з ознайомлення дошкільників із суспільним довкіллям; виховання у студентів потреби систематично розширювати та поглиблювати свої знання і творчо застосовувати їх на практиці.

Завдання педагогічної практики:

- удосконалення вмінь і навичок спостереження за освітнім процесом і аналіз його результатів;
- закріплення теоретичних знань з методики ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям, застосування їх на практиці;
- свідоме поєднання теорії та практики навчальної діяльності, усвідомлення професійної значущості такого поєднання;
- формування у практикантів умінь проводити заняття з використанням найсучасніших вітчизняних та зарубіжних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- набуття навичок керівництва пізнавальною діяльністю дошкільників у відповідності з їх віковими та індивідуальними особливостями;
- оволодіння методами та прийомами проведення занять, виховних заходів на основі знань про довкілля;
- вміння синтезувати, аналізувати та застосовувати методичні, мовні та психолого-педагогічні знання у процесі практичної навчальної діяльності для вирішення конкретних навчальних завдань;
- формування і розвиток професійних навичок та вмінь;
- ознайомлення з передовим педагогічним досвідом; розвиток вміння здійснювати самоаналіз, самоконтроль та самооцінку своєї педагогічної діяльності;

– набуття стійкого інтересу до майбутньої професії, потреби у самоосвіті; вироблення творчого, дослідницького підходу до майбутньої педагогічної діяльності;

– пошук, систематизація та накопичення методичного, наочного та роздаткового матеріалу.

Види діяльності студентів на педагогічній практиці:

– спостереження й аналіз занять з розвитку мовлення в ЗДО, а також виховних заходів;

– складання планів-конспектів занять згідно з календарно-тематичним планом;

– проведення занять та виховних заходів у ЗДО;

– розробка та виготовлення наочності, дидактичних матеріалів до занять;

– проведення індивідуальної роботи з дітьми, батьками.

Керівник педагогічної (виробничої) практики оцінює самостійне проведення занять з ознайомлення з довкіллям відповідно до чинних рекомендацій, їх комунікативну спрямованість та результативність.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З СУСПІЛЬНИМ ДОВКІЛЛЯМ»

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичний

Тема 1. Науково-теоретичні засади методики ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.

План

1. Предмет, об'єкт і мета методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.
2. Наукові засади МОДзД у ЗДО.
3. Діяльнісний підхід до організації життєдіяльності дітей у дошкільній групі.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Як Ви розумієте поняття «довкілля»? У чому полягає його розвивальний потенціал?
2. Визначте особливості організації освітнього процесу в контексті префігуративної культури міжпоколінних відносин.
3. Які фактори впливають на процес соціалізації дітей дошкільного віку?
4. Охарактеризуйте принципи ефективної організації роботи з ознайомлення з довкіллям дітей дошкільного віку.
5. Дайте визначення поняття «середовище».
6. Визначте складові дитячої субкультури.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Підготуйте доповідь на тему «Образ і нормативний статус дитини у традиційних культурах».
2. Складіть соціально-психологічний портрет дошкільника-випускника ЗДО.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- 1) Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. кер. та заг. ред. О. Кононко. 3-тє вид., випр. К.: Світич, 2009. 430 с.
- 2) Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. К., 1999. 60 с.
- 3) Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному закладі. Одеса: ПНЦ АПН України, 2002. 27 с.
- 4) Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у ДНЗ. К.: Вид. Дім «Слово», 2008. 408 с.
- 5) Богуш А., Орланова Н., Зеленко Н., Лихолєтова В. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / за ред. А. Богуш. К.: Вища школа, 1992. 414 с.
- 6) Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: навчально-методичний посібник. К.: Академвидав, 2004. 456 с.

Тема 2. Завдання, зміст роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у різних вікових групах.

План

1. Завдання методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у різних вікових групах.
2. Зміст ознайомлення дітей з довкіллям у ЗДО.
3. Становлення особистості дошкільника у предметно-розвивальному середовищі ЗДО.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. У чому полягають виховні та пізнавальні завдання освітньої роботи закладу дошкільної освіти з ознайомлення з довкіллям у різних вікових групах?
2. Назвіть основні програми навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку. Охарактеризуйте зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям відповідно до них.
3. Від яких факторів залежить становлення особистості дитини дошкільного віку?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Складіть символічну модель середовища як фактора навчання, виховання й розвитку дошкільників.
2. Проаналізуйте чинні програми для конкретизації змісту роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- 1) Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. кер. та заг. ред. О. Кононко. 3-тє вид., випр. К.: Світич, 2009. 430 с.
- 2) Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. К., 1999. 60 с.
- 3) Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному закладі. Одеса: ПНЦ АПН України, 2002. 27 с.
- 4) Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у ДНЗ. К.: Вид. Дім «Слово», 2008. 408 с.
- 5) Богуш А., Орланова Н., Зеленко Н., Лихолєтова В. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / за ред. А. Богуш. К.: Вища школа, 1992. 414 с.
- 6) Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: навчально-методичний посібник. К.: Академвидав, 2004. 456 с.

Тема 3. Форми і засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

План

1. Засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.
2. Картина як ефективний засіб ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.
3. Форми ознайомлення дітей дошкільного віку із довкіллям.

4. Заняття як основна форма ознайомлення дошкільників з довкіллям. Структура занять з ознайомлення з довкіллям.
5. Підготовка педагога до організації заняття для ознайомлення дошкільників з довкіллям.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Назвіть засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.
2. Чому картина є ефективним засобом ознайомлення дошкільників з довкіллям? Обґрунтуйте свою думку.
3. Охарактеризуйте основні форми ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.
4. Назвіть структурні компоненти заняття для ознайомлення дошкільників з довкіллям.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Складіть схему «Класифікація засобів ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям».
2. Складіть план-конспект заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- 1) Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному закладі. Одеса: ПНЦ АПН України, 2002. 27 с.
- 2) Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у ДНЗ. К.: Вид. Дім «Слово», 2008. 408 с.
- 3) Богуш А., Орланова Н., Зеленко Н., Лихолетова В. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / за ред. А. Богуш. К.: Вища школа, 1992. 414 с.

Тема 4. Види і типи занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

План

1. Інтегровані заняття.
2. Комплексні заняття.
3. Предметні заняття.
4. Види занять за дидактичними цілями.
5. Специфіка проведення індивідуальних занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.
6. Вимоги до організації і проведення занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. В чому полягає специфіка інтегрованих занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям?
2. Чим комплексне заняття відрізняється від предметного?
3. Охарактеризуйте особливості організації індивідуальних занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Складіть плани-конспекти занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям до кожного із запропонованих видів: а) комплексне; б) інтегроване; в) предметне.
2. Запропонуйте тематику занять для ознайомлення дітей з довкіллям у старшій дошкільній групі ЗДО (1 квартал).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- 1) Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у ДНЗ. К.: Вид. Дім «Слово», 2008. 408 с.
- 2) Зеленко І. Картини для розвитку дітей дошкільного віку. К., 1976. 185 с.
- 3) Луцан Н. Мовленнєво-ігрова діяльність дітей дошкільного віку. Одеса, 2005. 92 с.
- 4) Підкурганна Г. Художньо-педагогічна підготовка фахівців дошкільного виховання в педагогічному університеті. СПб., 1998. 277 с.
- 5) Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: навчально-методичний посібник. К.: Академвидав, 2004. 456 с.

Тема 5. Методи та прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з предметами та явищами.

План

1. Загальна характеристика методів і прийомів ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.
2. Організація спостережень дітей у довкіллі.
3. Екскурсії-огляди.
4. Використання бесід в ознайомленні дітей дошкільного віку з довкіллям (за дидактичними картинками, за репродукціями картин).
5. Методика читання оповідань і віршів на заняттях з ознайомлення з довкіллям.
6. Дидактичні ігри як метод ознайомлення дошкільників з довкіллям.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. У чому полягає роль знань про предмети та явища довкілля у соціалізації особистості дитини?
2. Чому діяльність є умовою формування досвіду в дітей про предмети та явища довкілля?
3. Назвіть основні методи ознайомлення дітей із соціальною дійсністю.
4. Визначте місце етичних бесід в соціальному вихованні дітей.

5. В чому полягає цінність використання оповідань і віршів у процесі ознайомлення дошкільників з довкіллям?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Розробіть план-конспект бесіди за змістом сюжетної картини для ознайомлення з довкіллям (за вибором) для старшої дошкільної групи.
2. Розробіть план-конспект проведення дидактичної гри на закріплення якостей, властивостей, ознак предметів для дітей молодшого дошкільного віку.
3. Визначте та охарактеризуйте основні методи ознайомлення дітей з довкіллям (за допомогою схеми).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- 1) Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. кер. та заг. ред. О. Кононко. 3-тє вид., випр. К.: Світич, 2009. 430 с.
- 2) Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. К.: Видавничий Дім «Слово», 2008. 408 с.
- 3) Зеленко І. Картини для розвитку дітей дошкільного віку. К., 1976. 185 с.
- 4) Котляр В. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей : навч. посібник. К. : Кондор, 2006. 200 с.
- 5) Луцан Н. Мовленнєво-ігрова діяльність дітей дошкільного віку. – Одеса, 2005. 92 с.
- 6) Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: навчально-методичний посібник. К.: Академвидав, 2004. 456 с.

Змістовий модуль 2. Методично-професійний

Тема 6. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям.

План

1. Знайомство з предметами та явищами суспільного життя.
2. Ознайомлення дітей дошкільного віку з національними символами України.
3. Ознайомлення дітей дошкільного віку з якостями і властивостями предметів.
4. Вимоги до організації та проведення занять для ознайомлення дошкільників з якостями і властивостями предметів.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Дайте визначення понять «якість» і «властивість».
2. Які методи доцільно використовувати для ознайомлення дітей дошкільного віку з якостями і властивостями предметів?
3. Яке місце дослідно-експериментальної роботи в ознайомленні дітей дошкільного віку з якостями і властивостями предметів?
4. Яке місце мовлення в ознайомленні дітей дошкільного віку з якостями і властивостями предметів?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Розробіть план-конспект заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з якостями і властивостями паперу (тема заняття і вікова група – за вибором студента).
2. Проаналізуйте програмові завдання чинних програм з ознайомлення дітей дошкільного віку з якостями і властивостями предметів (для однієї вікової групи – за вибором).
3. Укладіть короткий словник понять, які повинні засвоїти діти старшого дошкільного віку у процесі ознайомлення з якостями і властивостями предметів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у ДНЗ. К.: Вид. Дім «Слово», 2008. 408 с.
2. Богуш А., Лисенко Н. Українське народознавство в дошкільному навчальному закладі. К.: Вища школа, 2003. 206 с.
3. Кононенко П. Українознавство. К.: Заповіт, 1994. 680 с.
4. Рященко Д. Герби на Україні. *Дошкільне виховання*. 1990. №10. С 30.

Тема 7. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.

План

1. Правила пожежної безпеки для дітей дошкільного віку.
2. Головні завдання закладу дошкільної освіти щодо виконання вимог пожежної безпеки.
3. Методика проведення занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Розкрийте основні правила пожежної безпеки для дітей дошкільного віку.
2. Дайте характеристику головних завдань закладу дошкільної освіти щодо виконання вимог пожежної безпеки.
3. Надайте методичні рекомендації для проведення занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Підберіть дидактичні ігри для ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.
2. Складіть тематичний план тижня безпеки в ЗДО.
3. Розробіть план-конспект заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки (тема заняття і вікова група – за вибором студента).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у ДНЗ. К.: Вид. Дім «Слово», 2008. 408 с.
2. Гніленко Н. Пожежники. *Дошкільне виховання*. 2007. №10. С. 21 – 22.

3. Гураш Л. Розумна обережність – запорука безпеки. *Дошкільне виховання*. 2003. №7. С. 10 – 12.

4. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / [Андрієтті О., Голубович О., Дяченко Т., Ільченко Т. та ін.]. Т.: Мандрівець, 2012. 104 с.

Тема 8. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.

План

1. Причини дитячого дорожньо-транспортного травматизму і шляхи попередження його.
2. Тематичне спрямування роботи у закладі дошкільної освіти: дорога (вулиця), транспорт, пішохід, перехід, перехрестя, світлофор, сигнали регулювальника.
3. Зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.
4. Методи і прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху. Вимоги до добору і використання ілюстративного матеріалу. Обладнання кутка і майданчика для ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.
5. Освітня робота з батьками з ознайомлення з правилами дорожнього руху.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Проаналізуйте причини дитячого дорожньо-транспортного травматизму і шляхи попередження його.
2. Які методи доцільно застосовувати для ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху?
3. Охарактеризуйте специфіку занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

- 1) Зробіть добірку методичних статей щодо ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху для організації цілеспрямованої роботи в ЗДО.
- 2) Доберіть дидактичні ігри (не менше 3-х) для ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з правилами дорожнього руху і підготуйтеся до їх проведення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гарбар Л. Азбука дорожнього руху. *Дошкільне виховання*. 2003. №2. С 16-18.
2. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з доквіллям у ДНЗ. К.: Вид. Дім «Слово», 2008. 408 с.
3. Рудик О. Будьмо на дорозі обережні. *Дошкільне виховання*. 2005. №5. С. 16-17.
4. Степаненкова Є., Филенко М. Дошкольникам о правилах дорожного движения. М., 1979. 64 с.
5. Хівренко Т. Академія маленьких пішоходів. *Дошкільне виховання*. 2005. №9. С. 20-21.

Тема 9. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя.

План

1. Змістове наповнення тематичного блоку «предмети і явища суспільного життя» для дітей дошкільного віку: сім'я, родина, праця дорослих, люди праці, Батьківщина, рідний край, суспільні явища і свята.
2. Система роботи щодо ознайомлення дітей з працею дорослих: формування загальних уявлень про різні сфери трудової діяльності, про основні професії, про основні процеси створення продукції, про взаємозв'язок праці людей різних професій.
3. Виховання основ економічної і екологічної культури дітей дошкільного віку впродовж ознайомлення їх з довкіллям.
4. Зміст та завдання ознайомлення дітей різних вікових груп з працею дорослих і людьми праці на заняттях і у повсякденному житті у варіативних програмах.
5. Ознайомлення дітей дошкільного віку з рідним краєм і Батьківщиною.
6. Особливості використання народознавчого матеріалу у процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. В чому полягає специфіка патріотичного виховання дошкільників у сучасних умовах?
2. Дайте визначення поняття «економічна грамотність» в контексті виховання дітей дошкільного віку.
3. Розкрийте основні напрями економічного виховання дітей у закладі дошкільної освіти.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Доберіть літературні твори для ознайомлення дітей дошкільного віку з національними символами України.
2. Складіть анотовану бібліографію методичних статей і розробок з теми «Формування в дітей дошкільного віку основ економічної культури».
3. Розробіть план-конспект заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя (тема заняття і вікова група – за вибором студента).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у ДНЗ. К.: Вид. Дім «Слово», 2008. 408 с.
2. Богуш А. Методика навчання дітей української мови. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2007. 542 с.
3. Богуш А., Лисенко Н. Українське народознавство в дошкільному навчальному закладі. К.: Вища школа, 2003. 206 с.
4. Кононенко П. Українознавство. К.: Заповіт, 1994. 680 с.
5. Сухомлинська О. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності. *Дошкільне виховання*. 2003. №2. С. 3–9.

Тема 10. Діти в соціальному довіллі.

План

1. Дитинство як педагогічна категорія.
2. Готовність вихователів до реалізації принципів гуманістичної педагогіки.
3. Багатовекторність соціуму у свідомості дітей.
4. Принципи взаємовідносин дітей і дорослих у сучасному освітньому просторі.
5. Стосунки з однолітками як чинник формування уявлень про соціальний і предметний світ.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. В чому полягає специфіка принципів гуманістичної педагогіки у сучасних умовах?
2. Дайте визначення понять «дитинство», «соціум», «соціальне довілля».
3. Розкрийте основні принципи взаємовідносин дітей і дорослих у сучасному освітньому просторі.
4. В чому полягає значення гуманних стосунків між педагогом і дитиною для позитивного самопочуття останньої?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Підготуйтеся до дискусії на тему «Світ дитинства – автономна соціокультурна реальність».
2. Підготуйте наочний матеріал з тем «Дитина і тварини», «Домашня побутова техніка», «У громадському транспорті», «Отруйні рослини».
3. Підготуйте матеріал для стенду «Охорона життєдіяльності дошкільників».
4. Проаналізуйте зміст знань про соціальний світ у програмах навчання і виховання дошкільників.
5. Розробіть план бесіди з дитиною про позитивні взаємини із дорослими та дітьми.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довіллям у ДНЗ. К.: Вид. Дім «Слово», 2008. 408 с.
2. Богуш А., Ільченко В. Довілля: Методичний посібник для вихователів дитсадків та батьків: у 2 част. Полтава: НМЦІЗО, 2003. 75 с.
3. Богуш А. Моє довілля. Програма ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з довіллям. К: Шкільний світ, 2006.
4. Лисенко Н. Теорія і практика екологічної освіти: дошкільник-педагог: навчально-методичний посібник для ВНЗ. К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 400 с.
5. Сухомлинська О. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності. *Дошкільне виховання*. 2003. №2. С. 3–9.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ

до курсу «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям»

для студентів спеціальності «Дошкільна освіта»

1. Наукові засади ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.
2. Завдання методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у різних вікових групах.
3. Програмне забезпечення ознайомлення дітей з предметним довкіллям у закладі дошкільної освіти.
4. Становлення особистості дошкільника у предметно-розвивальному середовищі ЗДО.
5. Діяльнісний підхід до організації життєдіяльності дітей дошкільного віку в довкіллі.
6. Засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.
7. Форми ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.
8. Картина як ефективний засіб ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.
9. Вимоги до організації і проведення занять із ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.
10. Методи і прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку із предметним довкіллям.
11. Організація спостережень дітей у предметному довкіллі.
12. Прогулянки та екскурсії в ознайомленні дітей дошкільного віку з довкіллям.
13. Бесіда в ознайомленні дітей дошкільного віку з довкіллям.
14. Ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям засобами дидактичної гри.
15. Класифікація занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.
16. Методика проведення занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з предметами та явищами, уточнення та закріплення знань про навколишнє: тематика, завдання, структура заняття.
17. Методика проведення занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з якостями та властивостями предметів, порівняння, зіставлення їх якостей і ознак. Етапи ознайомлення дітей з якостями та властивостями матеріалів.
18. Методика формування навичок узагальнення, класифікації для засвоєння понять про загальні та суттєві ознаки дійсності. Вимоги до занять.
19. Структура занять для ознайомлення з родовими, видовими поняттями.
20. Система дидактичних ігор і вправ для формування навичок класифікації:
а) у практичній діяльності; б) у мовленнєвій діяльності; в) у інтелектуальному розвитку.
21. Роль занять з ознайомлення з навколишнім у розвитку сенсорної і мовленнєвої культури дошкільника.
22. Психолого-педагогічні засади протипожежної роботи з дітьми дошкільного віку.
23. Правила пожежної безпеки і поведінки дошкільників під час пожежі.

- 24.Завдання та зміст роботи для ознайомлення дітей з пожежонебезпечними предметами і правилами пожежної безпеки в кожній віковій групі.
- 25.Методи та прийоми ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки: спеціальні заняття, робота в повсякденному житті та на заняттях з інших розділів програми, робота з батьками.
- 26.Причини дитячого дорожньо-транспортного травматизму і шляхи попередження його.
- 27.Тематичне спрямування роботи у закладі дошкільної освіти: дорога (вулиця), транспорт, пішохід, перехід, перехрестя, світлофор, сигнали регулювальника.
- 28.Зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.
- 29.Методи і прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху. Вимоги до добору і використання ілюстративного матеріалу. Обладнання кутка і майданчика для ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху.
- 30.Освітня робота з батьками щодо ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.
- 31.Знайомство з предметами та явищами суспільного життя.
- 32.Змістове наповнення тематичного блоку «предмети і явища суспільного життя» для дітей дошкільного віку: сім'я, родина, праця дорослих, люди праці, Батьківщина, рідний край, суспільні явища і свята.
- 33.Система роботи щодо ознайомлення дітей з працею дорослих: формування загальних уявлень про різні сфери трудової діяльності, про основні професії, про основні процеси створення продукції, про взаємозв'язок праці людей різних професій.
- 34.Виховання основ економічної і екологічної культури дітей дошкільного віку у процесі ознайомлення з довкіллям.
- 35.Зміст та завдання ознайомлення дітей різних вікових груп з працею дорослих і людьми праці на заняттях і у повсякденному житті.
- 36.Ознайомлення дітей дошкільного віку з рідним краєм і Батьківщиною.
- 37.Ознайомлення дітей дошкільного віку з національними символами України.
- 38.Особливості використання народознавчого матеріалу в роботі з ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя.
- 39.Використання наочних засобів для педагогічної освіти батьків: куток для батьків, тематичні виставки, книжкові виставки, відкриті заняття. Планування спільної роботи з батьками щодо ознайомлення дошкільників з суспільним довкіллям.
- 40.Врахування принципів наступності, перспективності, концентричності у плануванні роботи ЗДО і початкової школи.
- 41.Методика використання оповідань і віршів на заняттях з ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.
- 42.Інтегровані заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.
- 43.Комплексні заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.

- 44.Предметні заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.
- 45.Індивідуальні заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.
- 46.Дитинство як педагогічна категорія.
- 47.Реалізація принципів гуманістичної педагогіки в ознайомленні дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.
- 48.Багатовекторність соціуму у свідомості дітей дошкільного віку.
- 49.Принципи взаємовідносин дітей і дорослих у сучасному освітньому просторі.
- 50.Стосунки з однолітками як чинник формування уявлень про соціальний і предметний світ.
- 51.Складіть план-конспект комплексного заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.
- 52.Складіть план-конспект інтегрованого заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.
- 53.Складіть план-конспект предметного заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.
- 54.Розробіть план-конспект бесіди для дітей старшого дошкільного віку за змістом сюжетної картини для ознайомлення з довкіллям (за вибором).
- 55.Розробіть план-конспект дидактичної гри на закріплення якостей, властивостей, ознак предметів для дітей молодшого дошкільного віку.
- 56.Розробіть план-конспект заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з якостями і властивостями паперу.
- 57.Розробіть план-конспект заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя.
- 58.Складіть план-конспект дидактичної гри для ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.
- 59.Розробіть план-конспект заняття для ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.
- 60.Складіть план-конспект дидактичної гри для ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет педагогічний

Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям

Освітня програма «Дошкільна освіта»

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “27” серпня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Викладач (-і)	Марчій-Дмитраш Тамара Михайлівна
Контактний телефон викладача	0977635767
Е-mail викладача	tamara.dmytrash@ukr.net
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
<p>Курс «Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям» має на меті покращити психолого-педагогічну і методичну підготовку майбутніх педагогів до роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям; озброїти формами і методами активної діяльності в системі закладів національної дошкільної освіти.</p> <p>Зміст дисципліни охоплює методичні, лінгводидактичні і психолого-педагогічні засади роботи щодо ознайомлення дітей з довкіллям, мету, завдання та зміст провідних концептуальних, базових та варіативних програмових документів з актуальних проблем сучасної дошкільної освіти, основні джерела інформації з методики, вимоги до проведення занять з ознайомлення дітей з довкіллям та його окремих етапів, зміст ознайомлення дітей з суспільним довкіллям, завдання, які ставляться перед майбутніми педагогами у процесі вивчення дисципліни, мету ознайомлення дітей з суспільним довкіллям, актуальні проблеми з ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою навчальної дисципліни є озброїти майбутніх вихователів знаннями про об'єкти, явища, процеси, з якими діти дошкільного віку зустрічаються у довкіллі, та характером взаємовідносин у соціальному довкіллі, пов'язаними із впливом на них мікро, мезо- і макрофакторів, сформуванню вміння використовувати принципи, форми, засоби, методи і прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям.</p> <p>Цілі: сформуванню на науково-теоретичних засадах цілісної системи інтегрованих знань про довкілля (природне, предметне, соціальне), дії дитини в довкіллі, безпеку її життєдіяльності; озброїти майбутніх вихователів методикою формування у дітей елементів природничо-наукової картини світу; сприяти оволодінню студентами системою загальних та специфічних законів про природу, соціум та поняттями, що пов'язані з ними; дослідити процеси взаємодії дитини із довкіллям через організацію відповідного розвивального середовища; вивчити закономірності</p>	

інтелектуального розвитку дитини, процеси її соціалізації та формування цілісної особистості дитини.

4. Компетентності

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальні компетентності (КЗ):

КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

II. Фахові компетентності спеціальності:

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.

КС-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

5. Результати навчання

ПР-01 Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-02 Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПР-04 Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-14 Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПР-18 Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

ПР-22 Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу – 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20/4
семінарські заняття / практичні / лабораторні	24/6
самостійна робота	46/80

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
6	012 Дошкільна освіта	третій	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінок	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичний Тема 1. Науково-теоретичні засади	Лекція, практичне заняття	[1, 2, 10, 15]	4 год (2 год лекц., 2 год практ.) Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися	5 балів	До наступного заняття за розкладом

<p>методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. 3 Предмет і завдання ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. Наукові засади ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям у ЗДО. Діяльнісний підхід до організації життєдіяльності дітей у дошкільній.</p>			до практичного заняття		
<p>Тема 2. Завдання, зміст роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям Завдання методики ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. Зміст ознайомлення дітей дошкільного</p>	Лекція, практичне заняття	[1, 2, 10, 15]	4 год (2 год лекц., 2 год практик.) Підготуватися до практичного заняття	5 балів	До наступного заняття за розкладом

<p>віку 3 довкіллям. Становлення особистості дошкільника у предметно- розвивальному середовищі ЗДО.</p>					
<p>Тема 3. Форми і засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. Засоби ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. Картина як ефективний засіб ознайомлення з довкіллям. Форми ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1, 2, 10, 15]</p>	<p>4 год (2 год лекц., 2 год практи.) Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття</p>	<p>5 балів</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>
<p>Тема 4. Види і типи занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям Індивідуальні заняття. Інтегровані заняття.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1, 2, 10, 15]</p>	<p>6 год (2 год лекц., 4 год практи.) Підготуватися до практичного заняття</p>	<p>5 балів</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>

<p>Комплексні заняття. Предметні заняття. Вимоги до організації і проведення занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям.</p> <p>Тема 5. Метод и та прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з предметами та явищами Методи і прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям. Види спостережень за предметами і явищами довкілля. Організація екскурсій. Використання бесід в ознайомленні дітей дошкільного віку з довкіллям (за дидактичними картинами, за репродукціями картин).</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1, 2, 10, 15]</p>	<p>6 год (2 год лекц., 4 год практи.) Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття</p>	<p>5 балів</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>
---	----------------------------------	-----------------------	---	----------------	---

<p>Змістовий модуль 2. Методично-професійний Тема 6. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку 3 предметним довкіллям Методи опосередкованого ознайомлення дітей дошкільного віку з предметним довкіллям. Ознайомлення з предметним довкіллям дітей дошкільного віку засобами дидактичної гри. Ознайомлення з якими і властивостями предметів.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1, 2, 4, 8, 10, 15]</p>	<p>4 год (2 год лекц., 2 год практи.) Підготуватися до практичного заняття</p>	<p>5 балів</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>
<p>Тема 7. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки. Правила пожежної безпеки для</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1, 2, 6, 7, 11, 15]</p>	<p>4 год (2 год лекц., 2 год практи.) Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття</p>	<p>5 балів</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>

<p>дітей дошкільного віку. Головні завдання закладу дошкільної освіти щодо виконання вимог пожежної безпеки.</p> <p>Методика проведення занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами пожежної безпеки.</p> <p>Тема 8. Методика проведення занять для ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху.</p> <p>Причини дитячого дорожньо-транспортного травматизму і шляхи попередження його.</p> <p>Тематичне спрямування роботи у закладі дошкільної освіти: дорога</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1, 2, 5, 8, 11, 15]</p>	<p>4 год (2 год лекц., 2 год практ.)</p> <p>Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття</p>	<p>5 балів</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>
--	----------------------------------	-----------------------------	---	----------------	---

<p>(вулиця), транспорт, пішохід, перехід, перехрестя, світлофор, сигнали регулювальника.</p> <p>Зміст ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху. Методи і прийоми ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху. Вимоги до добору і використання ілюстративного матеріалу. Обладнання кутка і майданчика для ознайомлення дітей дошкільного віку з правилами дорожнього руху. Освітня робота з батьками з ознайомлення з правилами дорожнього руху.</p>					
---	--	--	--	--	--

<p>Тема 9. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя Специфіка занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з рідним краєм і Батьківщиною. Характеристика занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з національними символами України. Форми і методи формування в дошкільників основ економічної культури.</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1, 2, 3, 8, 9, 10, 12, 13, 14]</p>	<p>4 год (2 год лекц., 2 год практ.) Підготуватися до практичного заняття</p>	<p>5 балів</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>
<p>Тема 10. Діти в соціальному довкіллі. Дитинство як педагогічна категорія. Готовність вихователів до реалізації принципів гуманістичної педагогіки. Багатовекторні</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1, 2, 8, 10, 12]</p>	<p>4 год (2 год лекц., 2 год практ.) Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття</p>	<p>5 балів</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>

<p>сть соціуму у свідомості дітей. Принципи взаємовідносин дітей і дорослих у сучасному освітньому просторі. Стосунки з однолітками як чинник формування уявлень про соціальний і предметний світ.</p>				
--	--	--	--	--

7. Система оцінювання курсу

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт 9.3. Види контролю. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».) Вид контролю – залік. Максимальна оцінка – 100 балів (оцінки за практичні заняття - 50 балів, контрольну роботу - 15 балів, самостійну роботу - 20 балів, тести - 15 балів). «відмінно» – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами; «добре» – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді,</p>
--	---

	<p>допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв'язках;</p> <p>«задовільно» – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв'язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>«незадовільно» – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>
Вимоги до письмової роботи	Відповідно до навчального плану, студент виконує одну контрольну роботу, яка є допуском до складання заліку. Головна мета її – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. При розв'язанні задач студент має детально вказувати, яким саме був хід його роздумів, якими фактами він користувався
Семінарські заняття	Практичні заняття проводяться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття передбачають попередній контроль знань студентів. Оцінки за практичні заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань.
8. Політика курсу	
<ul style="list-style-type: none"> - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. <p>Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо).</p>	

Пропущені практичні, семінарські заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні оцінки «незадовільно», отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

9. Рекомендована література

1. Богуш А. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі : підручник [для студ. ВНЗ за напрямом «Дошкільна освіта»] / А. Богуш, Н. Гавриш. – К. : Слово, 2010. – 408 с.
2. Богуш А. Моє довкілля : програма ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з довкіллям / А. Богуш. – К. : Шкільний світ, 2006. – 109 с.
3. Богуш А. Українське народознавство в дошкільному закладі / Богуш А., Лисенко Н. – К.: Вища школа, 2002. – 407 с.
4. Виховання дошкільника в праці / З. Борисова, Г. Беленька, М. Машовець та ін. – 2-ге вид., стер. – К., 2002. – 112 с.
5. Гарбар Л. Азбука дорожнього руху // Дошкільне виховання. – 2003. – №2. – С. 16-18.
6. Гніленко Н. Пожежники // Дошкільне виховання. – 2007. – №10. – С. 21-22.
7. Гураш Л. Розумна обережність – запорука безпеки // Дошкільне виховання. – 2003. – №7. – С. 10-12.
8. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Монографія / А.М.Богуш, Л.О.Варяниця, Н.В.Гавриш, С.М.Курінна, І.П.Печенко; Наук.ред. А.М.Богуш; За заг.ред. Н.В.Гавриш. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 368 с.
9. Жадан Р. Економічна освіта дітей старшого дошкільного віку (перспективно-календарне планування занять з економіки) / Р. Жадан, Г. Григоренко. – Запоріжжя : ТОВ „ЛПКС” ЛТД, 2006. – 116 с.
10. Зайцева Л. Розкриваємо таємниці довкілля: методичний посібник / Л. Зайцева. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2012. – 110 с.
11. Карпенко О. Безпека життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку: навчально-методичний посібник / О. Карпенко, Л. Загоруйко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2016. – 192 с.
12. Кононко О. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): Навч. пос. для вищ. нав. закл. – К.: Освіта, 1998. – 255 с.
13. Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія : у 2-х ч. – Частина друга. Концепція, Програма розвитку та освітні програми ДНЗ. — Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2010. — 284 с.

14. Лисенко Н. Теорія і практика екологічної освіти: дошкільник-педагог. Навчально-методичний посібник для ВНЗ. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2009. – 400 с.
15. Фомічова Л. Ознайомлення з оточуючим: Навч. посібник. – К.: Благовіст, 2002. – 271 с.

Викладач: _____ кандидат педагогічних наук, доцент Марчій-Дмитраш Т.М.

Підпис викладача на оригіналі документа

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Вікові особливості – характерні для того чи іншого вікового періоду анатомо-фізіологічні і психологічні особливості.

Вправа – це спеціально організоване у навчальних умовах виконання окремих операцій, дій з метою оволодіння ними або їх удосконалення.

Гра – вид діяльності, який полягає в емоційному освоєнні соціального досвіду людини та емоційному задоволенні.

Дидактична гра – це практична діяльність, в якій діти використовують знання; це гра, спрямована на формування у дитини потреби в знаннях, виховання активного інтересу до того, що може стати для неї новим джерелом знань, удосконалення пізнавальних умінь і навичок. Дидактична гра – це навчальна гра, яка використовується в освітньому процесі закладу дошкільної освіти з метою закріплення і уточнення знань дітей про довкілля.

Діалогічне мовлення – це процес взаємодії двох або більше учасників спілкування.

Діяльність – це активна взаємодія з довкіллям, у процесі якої індивід виступає як суб'єкт, який цілеспрямовано впливає на об'єкт, і задовольняє свої потреби.

Довкілля – це життєвий світ, що оточує дитину, в якому вона живе з перших днів свого життя, який вона пізнає і який дає їй можливість формувати образ свого «Я», себе як особистість. *Довкілля* у широкому розумінні цього слова – це вся наша планета Земля, це Космос, все те, що впливає і визначає життєвий цикл людини як біологічної і соціальної істоти.

Дослідницький метод навчання – це метод, за допомогою якого діти самостійно вирішують пізнавальні й практичні завдання шляхом дослідів та експериментування при керівній ролі педагога.

Заклад дошкільної освіти (ЗДО) – освітній заклад для дітей дошкільного віку (переважно від 3 до 6 років). ЗДО забезпечує реалізацію права дитини на здобуття дошкільної освіти, її фізичний, розумовий і духовний розвиток, соціальну адаптацію та готовність продовжувати освіту.

Заняття – це форма організації навчального процесу.

Засоби навчання – джерела одержання знань, формування умінь; інструментарій, за допомогою якого забезпечується реалізація й управління діяльністю вчителя та учня.

Зміст навчання – це система знань, інтелектуальних і практичних навичок та вмінь, досвід здійснення творчої діяльності, емоційно-ціннісних ставлень.

Інтегроване заняття – це заняття, спрямоване на розкриття цілісної сутності певної теми засобами різних видів діяльності, які об'єднуються у широкому інформаційному полі через взаємне проникнення та збагачення.

Комплексне заняття – це заняття, спрямоване на різнобічне розкриття сутності певної теми засобами різних видів діяльності, які послідовно змінюють один одного.

Конструктивна діяльність – це процес створення різних споруд з різних матеріалів, що передбачає взаємне розташування частин, елементів, а також способи їх поєднання.

Макрофактори – це космос, планета, суспільство, держава.

Мезофактори – це відповідні етнокультурні умови, у яких виховується і навчається дитина: менталітет – сукупність психічних, інтелектуальних, ідеологічних, релігійних, естетичних особливостей мислення народу, соціальної групи або індивіда, що проявляються в культурі, мові, поведінці; національний характер; природне довкілля (клімат, географічне розташування місцевості, вода, їжа тощо).

Метод навчання – спільна діяльність вихователя і дітей, спрямована на досягнення певного результату.

Методичні прийоми – елементарні методичні дії, спрямовані на виконання конкретного завдання на певному етапі уроку чи заняття.

Мікрофактори – це сім'я, батьки, родичі, спілкування з однолітками, заклад дошкільної освіти, школа.

Моделювання – це метод дослідження об'єктів на їх моделях.

Модель – це узагальнений образ суттєвих властивостей об'єкта, що моделюється (глобус, географічна карта, план ділянки тощо).

Монологічне мовлення – це таке мовлення, коли говорить одна особа, а інші слухають, сприймають її мову.

Навички – це психічні новоутворення, які характеризуються автоматизованістю, стійкістю, гнучкістю, відсутністю напруження, швидкої стомлюваності.

Навчально-мовленнєва пізнавальна діяльність – організований, цілеспрямований процес використання мови задля передавання та засвоєння суспільно-історичного досвіду, оволодіння суспільними способами дій у сфері наукових понять, встановлення комунікацій та планування своїх дій.

Навчання – це акт взаємодії того, хто навчає, з тим, кого навчають, з метою передачі одним і засвоєння іншим соціального досвіду. Навчання – це організована, двостороння діяльність, спрямована на максимальне засвоєння та усвідомлення навчального матеріалу і подальшого застосування отриманих знань, умінь та навичок на практиці.

Педагогічна провокація – один із методів, що полягає у створенні педагогом чи іншими дорослими ситуацій, які провокували б зіткнення інтересів, потреб дітей; виникнення певної проблеми, яку не можна ігнорувати.

Пізнавальна діяльність – це організований, цілеспрямований процес засвоєння дитиною нових знань, набуття нових умінь і навичок; уточнення й закріплення знань умінь і навичок, набутих у попередньому досвіді з допомогою дорослих чи самостійно.

План – це документальне відображення образу майбутнього і шляхів його досягнення.

Планування навчання – це складання проекту досягання цілей навчання, тобто проектування змісту і структури навчальної діяльності учнів із засвоєння певного соціального досвіду.

Природне довкілля – це явища природи, жива і нежива природа, за якими спостерігає дитина.

Предметне довкілля – це предметне середовище, в якому дитина живе, це предмети побуту (посуд, меблі, одяг тощо), транспорт, мистецтво тощо.

Розвивальне середовище створює можливості для впливу факторів на інтелектуальний розвиток дитини і формування цілісної особистості.

Розвиток – специфічний процес змін, результатом якого є виникнення якісно нового, поступального процес сходження від нижчого до вищого, від простого до складного, накопичення кількісних змін і перехід їх в якісні.

Середовище – сукупність умов, що оточують людину та взаємодіють з нею як з організмом і особистістю. Середовище може бути найближчим (сім'я), далеким (суспільний устрій), зовнішнім, внутрішнім, пасивним, активним, актуальним, розвивальним.

Соціалізація дитини – процес залучення індивіда до системи суспільних відносин, формування його соціального досвіду, становлення й розвиток як цілісної особисті.

Соціальне довкілля – це система взаємовідносин, яка склалась у суспільстві; це люди, суспільство, певна спільнота; соціальне довкілля люди створюють самі за певними законами і нормами спілкування; це суспільні матеріальні і духовні умови життєдіяльності особистості.

Спостереження – це цілеспрямований і організований процес, спрямований на пізнання, уточнення і закріплення знань про довкілля.

Сприймання – це відображення в корі мозку наочних образів предметів і явищ дійсності в результаті їх безпосередньої дії на органи чуттів.

Увага – спрямованість психічної діяльності людини та її зосередженість у певний момент на об'єкти або явища, які мають для людини певне значення при одночасному абстрагуванні від інших, в результаті чого вони відображаються повніше, чіткіше, глибше, ніж інші.

Уміння – це здатність належно виконувати певні дії, заснована на доцільному використанні людиною набутих знань і навичок.

Уява – конструктивне, хоча не обов'язково творче вживання минулого чуттєвого досвіду, оживленого як образи у даному досвіді на ідейному рівні, яке у своїй сукупності не є відтворенням минулого пережиття, але новим формуванням матеріалу, що походить з минулого досвіду.

Форма організації навчання (організаційна форми) – це зовнішній вияв узгодженої діяльності педагога та дітей, яка здійснюється в певному порядку і режимі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. Практика управління дошкільним закладом. 2021. №1. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876>.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. ред. та упоряд. О. Кононко. К.: Світич, 2014. 430 с.
3. Беленька Г. Ознайомлення дошкільників зі складними явищами навколишнього світу: крок за кроком. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. №2 (51). С. 42-49.
4. Білан О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / за заг. ред. О. Низьковської. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с.
5. Богуш А. Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі : підручник. К. : Слово, 2010. 408 с.
6. Богуш А., Лисенко Н. Українське народознавство в дошкільному закладі. К.: Вища школа, 2002. 407 с.
7. Богуш А. Моє довкілля : програма ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з довкіллям. К. : Шкільний світ, 2006. 109 с.
8. Богуш А., Орланова Н., Зеленко Н., Лихолетова В. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / за ред. А. Богуш. К.: Вища школа, 1992. 414 с.
9. Гарбар Л. Азбука дорожнього руху. *Дошкільне виховання*. 2003. №2. С. 16-18.
10. Гніленко Н. Пожежники. *Дошкільне виховання*. 2007. №10. С. 21-22.
11. Голованова Н. Социализация и воспитание ребенка : учебное пособие для студентов высших учебных заведений. СПб. : Речь, 2004. 272 с.
12. Гураш Л. Розумна обережність – запорука безпеки. *Дошкільне виховання*. 2003. №7. С. 10-12.
13. Дитина: освітня програма для дітей від двох до семи років / автор. колектив; наук. керівник В. Огнев'юк. К., 2016. 304 с.
14. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: монографія / А.М. Богуш, Л.О. Варяниця, Н.В. Гавриш, С.М. Курінна, І.П. Печенко; наук. ред. А.М. Богуш; за заг.ред. Н.В. Гавриш. Луганськ : Альма-матер, 2006. 368 с.
15. Жадан Р. Григоренко Г. Економічна освіта дітей старшого дошкільного віку : перспективно-календарне планування занять з економіки. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2006. 116 с.
16. Зайцева Л. Розкриваємо таємниці довкілля : методичний посібник. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2012. 110 с.
17. Каплуновська О., Кичата І., Палець Ю. «Україна – моя Батьківщина» : парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку / за наук. ред. О. Рейпольської. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 72 с.
18. Карабаєва І., Літіченко О. Розвиток пізнавальної активності дошкільників в умовах середовища взаємодії дітей з дорослими. *Актуальні проблеми психології* : збірник наукових праць Інституту психології ім. С. Костюка

- НАПН України / за ред. С. Максименко. К : Ін-т психології ім. Г. Костюка НАПН України, 2011. Т.7. Вип. 25. 208 с.
19. Карпенко О. Загоруйко Л. Безпека життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку: навчально-методичний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2016. 192 с.
 20. Кононко О. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві) : навч. пос. для вищ. нав. закл. К.: Освіта, 1998. 255 с.
 21. Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія : у 2-х ч. Частина друга. Концепція, програма розвитку та освітні програми ДНЗ. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2010. 284 с.
 22. Лисенко Н. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи : навч.-метод. посібник. Київ : Слово, 2015. 352 с.
 23. Лисенко Н., Мацук Л., Лисенко О. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку / за заг. ред. Н. Лисенко. К.: Слово, 2019. 334 с.
 24. Лисенко Н. Теорія і практика екологічної освіти: дошкільник-педагог : навчально-методичний посібник для ВНЗ. К. : Видавничий Дім «Слово», 2009. 400 с.
 25. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / Н. Гавриш, Т. Панасюк, Т. Піроженко, О. Рогозянський, О. Хартман, А. Шевчук ; за заг. наук. ред. Т. Піроженко. К. : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.
 26. Пасічник А. Розвиток етичних уявлень дітей дошкільного віку в інтерактивному театрі. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2012. №11. С. 319-323.
 27. Товкач І. Хочу бути мамою, хочу бути татом : навч.-метод. посіб. К. : Видавничий Дім «Слово», 2012. 366 с.
 28. Фомічова Л. Ознайомлення з оточуючим: навчальний посібник. К.: Благовіст, 2002. 271 с.

Інформаційні ресурси

1. Матеріали для ознайомлення з довкіллям дітей дошкільного віку
<http://doshkilnyk.in.ua/> 23
2. Закон України «Про дошкільну освіту» // www.mon.gov.ua/img/zstored/files/zakon_zso.doc
3. Базовий компонент дошкільної освіти // <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
4. Крутій К.Л. Проектування освітнього простору дошкільного навчального закладу як умова розвитку здібностей дитини [Електронний ресурс] http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp1/Krutij.pdf

ДОДАТКИ

Додаток А

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Довкілля – це:

- а) життєвий світ, що оточує дитину, в якому вона живе з перших днів свого життя, який вона пізнає і який дає їй можливість формувати образ свого «Я», себе як особистість;
- б) процес залучення індивіда до системи суспільних відносин, формування його соціального досвіду, становлення й розвиток як цілісної особистості;
- в) відповідні етнокультурні умови, у яких виховується і навчається дитина;
- г) сукупність психічних, інтелектуальних, ідеологічних, релігійних, естетичних особливостей мислення народу.

2. Об'єктом дослідження методики ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям є:

- а) пізнавальна діяльність дітей у довкіллі;
- б) формування у дітей системи знань та цілісних емпіричних уявлень про довкілля, цілісну картину світу та місце людини в довкіллі;
- в) виховання соціально активної творчої особистості;
- г) життєвий світ, що оточує дитину.

3. Предметом дослідження методики ознайомлення дітей дошкільного віку з суспільним довкіллям є:

- а) пізнавальна діяльність дітей у довкіллі;
- б) формування у дітей системи знань та цілісних емпіричних уявлень про довкілля, цілісну картину світу та місце людини в довкіллі;
- в) виховання соціально активної творчої особистості;
- г) життєвий світ, що оточує дитину.

4. Кінцевою метою освітньої роботи з ознайомлення дошкільників із суспільним довкіллям є:

- а) пізнавальна діяльність дітей у довкіллі;
- б) формування у дітей системи знань та цілісних емпіричних уявлень про довкілля, цілісну картину світу та місце людини в довкіллі;
- в) виховання соціально активної творчої особистості, здатної дбайливо ставитися до природи, світу речей, самої себе, інших людей;
- г) життєвий світ, що оточує дитину.

5. Соціалізація – це:

- а) життєвий світ, що оточує дитину, в якому вона живе з перших днів свого життя, який вона пізнає і який дає їй можливість формувати образ свого «Я», себе як особистість;

б) процес залучення індивіда до системи суспільних відносин, формування його соціального досвіду, становлення й розвиток як цілісної особистості;
 в) відповідні етнокультурні умови, у яких виховується і навчається дитина;
 г) сукупність психічних, інтелектуальних, ідеологічних, релігійних, естетичних особливостей мислення народу.

6. На соціалізацію особистості впливають:

- а) мікро-, мезо- і макрофактори;
- б) міні-, мега-, мезофактори;
- в) сім'я, середовище;
- г) мікро-, мега-, мезофактори.

7. До мезофакторів, які впливають на соціалізацію особистості відносять:

- а) сім'ю, батьків, родичів, спілкування з однолітками, заклад дошкільної освіти, школу;
- б) космос, планету, суспільство, державу;
- в) цілісну картину світу;
- г) відповідні етнокультурні умови, менталітет, національний характер, природне довкілля.

8. До макрофакторів, які впливають на соціалізацію особистості відносять:

- а) сім'ю, батьків, родичів, спілкування з однолітками, заклад дошкільної освіти, школу;
- б) космос, планету, суспільство, державу;
- в) цілісну картину світу;
- г) відповідні етнокультурні умови, менталітет, національний характер, природне довкілля.

9. Дотримання принципу діяльнісного опосередкування у процесі ознайомлення дошкільників з довкіллям передбачає:

- а) урахування культурно-етнографічних особливостей краю;
- б) розвиток і формування цілісної особистості в системах: «організм – середовище», «особистість – довкілля», «дитина – соціум», «педагог – дитина», «діти – довкілля»;
- в) забезпечення позитивного емоційного тла життєдіяльності дитини в довкіллі;
- г) занурення дітей у різні види пізнавальної діяльності.

10. Дотримання принципу діадичної взаємодії у процесі ознайомлення дошкільників з довкіллям передбачає:

- а) урахування культурно-етнографічних особливостей краю;
- б) розвиток і формування цілісної особистості в системах: «організм – середовище», «особистість – довкілля», «дитина – соціум», «педагог – дитина», «діти – довкілля»;
- в) забезпечення позитивного емоційного тла життєдіяльності дитини в довкіллі;
- г) занурення дітей у різні види пізнавальної діяльності.

11. Дотримання принципу ізоморфізму у процесі ознайомлення дошкільників з довкіллям передбачає:

- а) урахування культурно-етнографічних особливостей краю;
- б) розвиток і формування цілісної особистості в системах: «організм – середовище», «особистість – довкілля», «дитина – соціум», «педагог – дитина». «діти – довкілля»;
- в) врахування взаємодії дитини як індивіда, індивідуальності, особистості із зовнішнім світом, сприяння її входженню в процес діяльності, створення «особистісного світу», «життєдіяльнісного простору»;
- г) занурення дітей у різні види пізнавальної діяльності.

12. Дотримання принципу поєднання пізнавальних і виховних завдань у процесі ознайомлення дошкільників з довкіллям передбачає:

- а) урахування культурно-етнографічних особливостей краю;
- б) розвиток і формування цілісної особистості в системах: «організм – середовище», «особистість – довкілля», «дитина – соціум», «педагог – дитина». «діти – довкілля»;
- в) виховання любові до рідного краю, Батьківщини, людей, патріотичних почуттів, працелюбності, наполегливості;
- г) занурення дітей у різні види пізнавальної діяльності.

13. Тематичне заняття для ознайомлення дітей з довкіллям – це таке заняття, у процесі якого ... :

- а) вирішення поставлених завдань педагог підпорядкує розкриттю певної теми засобами конкретної діяльності;
- б) задіяними виявляються елементи знань з різних галузей;
- в) різнобічне розкриття сутності певної теми відбувається засобами різних видів діяльності, які послідовно змінюють один одного;
- г) є можливість максимально враховувати індивідуальні особливості та потреби кожної дитини.

14. Індивідуальне заняття для ознайомлення дітей з довкіллям – це таке заняття, у процесі якого ... :

- а) вирішення поставлених завдань педагог підпорядкує розкриттю певної теми засобами конкретної діяльності;
- б) задіяними виявляються елементи знань з різних галузей;
- в) різнобічне розкриття сутності певної теми відбувається засобами різних видів діяльності, які послідовно змінюють один одного;
- г) є можливість максимально враховувати індивідуальні особливості та потреби кожної дитини.

15. Інтегроване заняття для ознайомлення дітей з довкіллям – це таке заняття, у процесі якого ... :

- а) вирішення поставлених завдань педагог підпорядкує розкриттю певної теми засобами конкретної діяльності;
- б) задіяними виявляються елементи знань з різних галузей;

- в) різнобічне розкриття сутності певної теми відбувається засобами різних видів діяльності, які послідовно змінюють один одного;
- г) є можливість максимально враховувати індивідуальні особливості та потреби кожної дитини.

16. Комплексне заняття для ознайомлення дітей з довкіллям – це таке заняття, у процесі якого ... :

- а) вирішення поставлених завдань педагог підпорядкує розкриттю певної теми засобами конкретної діяльності;
- б) задіяними виявляються елементи знань з різних галузей;
- в) різнобічне розкриття сутності певної теми відбувається засобами різних видів діяльності, які послідовно змінюють один одного;
- г) є можливість максимально враховувати індивідуальні особливості та потреби кожної дитини.

17. Пізнавальна діяльність у процесі ознайомлення дітей з суспільним довкіллям передбачає:

- а) засвоєння дитиною нових знань, набуття нових умінь і навичок, уточнення й закріплення знань умінь і навичок, набутих у попередньому досвіді з допомогою дорослих чи самостійно;
- б) створення різних споруд з різних матеріалів, що передбачає взаємне розташування частин, елементів, а також способи їх поєднання;
- в) набуття дитиною умінь, що дозволяють їй передавати зміст побаченого матеріалу в малюнку, виробках;
- г) засвоєння назв побутових предметів, формування умінь ними користуватися, бережливо поводитися з ними.

18. Конструктивна діяльність у процесі ознайомлення дітей з суспільним довкіллям передбачає:

- а) засвоєння дитиною нових знань, набуття нових умінь і навичок, уточнення й закріплення знань умінь і навичок, набутих у попередньому досвіді з допомогою дорослих чи самостійно;
- б) створення різних споруд з різних матеріалів, що передбачає взаємне розташування частин, елементів, а також способи їх поєднання;
- в) набуття дитиною умінь, що дозволяють їй передавати зміст побаченого матеріалу в малюнку, виробках;
- г) засвоєння назв побутових предметів, формування умінь ними користуватися, бережливо поводитися з ними.

19. Образотворча діяльність у процесі ознайомлення дітей з суспільним довкіллям передбачає:

- а) засвоєння дитиною нових знань, набуття нових умінь і навичок, уточнення й закріплення знань умінь і навичок, набутих у попередньому досвіді з допомогою дорослих чи самостійно;
- б) створення різних споруд з різних матеріалів, що передбачає взаємне розташування частин, елементів, а також способи їх поєднання;

- в) набуття дитиною умінь, що дозволяють їй передавати зміст побаченого матеріалу в малюнку, виробках;
- г) засвоєння назв побутових предметів, формування умінь ними користуватися, бережливо поводитися з ними.

20. Побутова діяльність у процесі ознайомлення дітей з суспільним довкіллям передбачає:

- а) засвоєння дитиною нових знань, набуття нових умінь і навичок, уточнення й закріплення знань умінь і навичок, набутих у попередньому досвіді з допомогою дорослих чи самостійно;
- б) створення різних споруд з різних матеріалів, що передбачає взаємне розташування частин, елементів, а також способи їх поєднання;
- в) набуття дитиною умінь, що дозволяють їй передавати зміст побаченого матеріалу в малюнку, виробках;
- г) засвоєння назв побутових предметів, формування умінь ними користуватися, бережливо поводитися з ними.

Заняття з розвитку зв'язного мовлення в ЗДО (для дітей старшого дошкільного віку)

Тема. Професії.

Мета: розширювати уявлення дітей про працю людей різних професій; вправляти в умінні закінчувати речення, використовуючи слова і словосполучення, що співвідносяться з певною професією людини; збагачувати зміст ігор по темах «Кухар», «Лікарня», «Перукарня»; вчити урізноманітнювати зміст ігор, творчо використовувати набуті знання; вчити самостійно розподіляти ролі, спонукати до самооцінювання вчинків; розвивати уміння дотримуватись правил рольових взаємовідносин; виховувати повагу до людей праці, бажання працювати.

Обладнання: картинки із загадками за темою, картинки із зображенням людей різних професій, знаряддя праці, інструменти, предмети.

Хід заняття

I. Вступна частина.

1.1. Організаційний момент.

– Сьогодні листоноша приніс нам конверт із листом, але на ньому написано, що відкрити його можна тільки відгадавши загадки. А зараз давайте їх послухаємо:

Хто це смачно варить борщ
І компот готує?
Каші з жару дістає,
І дітей частує? (Кухар)

Хто людей з біди рятує
І хвороби всі лікує,
Призначає процедури
І таблетки, і мікстури? (Лікар)

Модну зачіску він зробить
І волосся підстриже. (Перукар)

1.2. Бесіда з дітьми. Повідомлення теми заняття.

– Як назвати всі ці слова одним словом?

– Сьогодні ми поговоримо з вами про різні професії. Що таке професія?

– Ось і відкрився наш конверт. Але все в ньому переплуталося. Давайте розкладемо.

II. Основна частина.

1.1. Дидактична гра «Кому що потрібно для роботи?» .

Мета: формувати уявлення дітей про професії кухаря, перукаря, лікаря; вчити дітей знаходити знаряддя праці і матеріали, необхідні людям тієї чи іншої професії; розвивати увагу, пам'ять і мовлення дітей; виховувати повагу до праці дорослих.

Обладнання: картинки з набором різних інструментів, картинки із зображенням людей різних професій.

Хід гри

На картинках зображено людей різних професій та набір різних інструментів, предметів для кожної професії. Діти повинні дібрати тільки ті предмети, які потрібні для роботи людині певної професії (лікар (білий халат, ліки, шприц); перукар (ножиці, гребінець, дзеркало); кухар (каструля, ніж, м'ясорубка).

1.2. Дидактична гра «Хто що робить?» .

Мета: формувати уявлення дітей про призначення професій кухаря, перукаря, лікаря, швачки; вчити дітей характеризувати діяльність людей різних професій; розвивати увагу, пам'ять і мовлення дітей; виховувати повагу до праці дорослих. Обладнання: картинки із зображенням людей різних професій.

Хід гри

Вихователь називає представника професії, а діти називають дії, які він виконує: кухар (варить борщ, ріже овочі, робить салат...); лікар (слухає хворого, дивиться горло, виписує ліки...); перукар (стриже, робить зачіски, фарбує волосся...); швачка (шиє одяг, пришиває гудзики...).

– Діти, а ким працюють ваші батьки? (розповіді дітей.)

1.3. Фізкультхвилинка

Кроком руш на місці, діти,
Руки вгору підніміть,
Потім – в сторони і вниз,
А тепер назад прогнись.
А тепер присіли, встали,
І як зайці пострибали.

1.4. Подорож до магазину, лікарні, перукарні.

– Багато професій ми з вами згадали. А яка ж із них найважливіша?

– Чому ви так вважаєте?

– У нашій групі є такі куточки, де діти можуть перетворюватися на лікарів, кухарів, перукарів, пожежників. Давайте разом з вами їх відвідаємо. Сідаємо в автобус і поїхали.

Перша зупинка

Все у ньому ми купуємо:

І цукерки й шоколад,

Молоко і хліб духмяний,

Печиво і мармелад. (магазин)

Розглядання зони сюжетної гри «Магазин» (обговорення з дітьми правила поведінки в магазині).

Друга зупинка

Хто людей з біди рятує
 І хвороби всі лікує,
 Призначає процедури
 І таблетки, і мікстури? (лікар)

Обігрування ситуації «На прийомі у лікаря» (діти називають людей, які працюють у лікарні, обладнання ігрового куточку, правила поведінки у лікарні).

Третя зупинка

Золоті у нього руки:
 Робить зачіски й перуки,
 Підстриже і пофарбує,
 Гарний настрій подарує. (перукар)

Обігрування ситуації «Ведмедик у перукарні» (діти розповідають ведмедикові про правила поведінки у перукарні; називають інструменти, якими користується перукар та згадують правила роботи з ними).

– Чуєте сигнал водія? Нам потрібно повертатися.

III. Заключна частина.**3.1. Підсумок заняття.**

- Як ви гадаєте, яка ж саме професія найважливіша? Чому?
- Ким ви хочете бути у майбутньому?

ДЛЯ ПОДАТОК